

DE GEESTELIJKE INSPIRATIE VAN BONO

Bono staat bekend om zijn ongekende inzet voor armen en misdeelden in onze wereld. Volgens hem is dat een christelijke plicht. Zijn ogen gingen open toen hij met zijn vrouw Ethiopië bezocht en oog in oog kwam te staan met diepe ellende. „God is liefde en die liefde in praktijk te brengen – dat is mijn godsdienst.”

TEKST: MARTIN VISSER

Is er een band die zijn fans psalmen laat zingen tijdens een concert? Zelfs nog uren nadat het concert al is afgelopen? Zeker, die band bestaat. Jarenlang heeft die band concerten afgesloten met '40', een bewerking van de psalmen 6 en 40. En al die jaren zingen de fans dat nummer nog lang na, lopend over het stadionveld, naar de uitgang, staand op het perron, hangend in de trein. Psalm 40 galmt na terwijl het concert al lang en breed is afgelopen. Het is de band U2 die deze psalm heeft verwerkt in rocknummer:

*"I waited patiently for the Lord
He inclined and heard my cry
He brought me up out of the pit
Out of the miry clay
I will sing, sing a new song
I will sing, sing a new song"
(uit '40', U2 - 'War')*

"Vol verlangen heb ik op de HEER gewacht en Hij boog zich naar mij toe
Hij heeft mijn roep om hulp gehoord
Hij trok mij uit de kuil van het graf,
uit de modder, uit het slijk (...)
Hij gaf mij een nieuw lied in de mond,
een lofzang voor onze God."
(Psalm 40:2-3a, 4a)

Met '40' is iets bijzonders aan de hand. Dat nummer toont niet alleen aan dat U2 bij tijd en wijle een praiseband is, maar in datzelfde nummer zit ook een andere kant van U2. Bono heeft niet voor niets ook een korte frase uit psalm 6 in '40' verwerkt. Het refrein gaat verder na:

*"I will sing, sing a new song":
"How long to sing this song?"
(uit: '40', U2 - 'War')
"Hoe lang, HEER, moet ik nog wachten?"
(Psalm 6:4b)*

Het is het "hoe lang" dat in menige psalm terugkeert. Het is een uitroep van ongeduld. Hoe lang nog? En dan kun je daar achter denken: hoe lang nog oorlog, hoe lang nog armoede, hoe lang nog onrecht?

Niet voor niets ook is dit refrein een terugverwijzing naar 'Sunday bloody Sunday', het nummer waar de plaat 'War' mee begint. Daarin komt die regel „How long must we sing this song” voor. 'Sunday bloody Sunday' is bepaald geen psalm, maar een politieke aanklacht tegen de religieuze verdeeldheid in Noord-Ierland.

'40' is een beknopte samenvatting van Bono's overtuiging, van zijn interpretatie van de Bijbel en van de consequenties van zijn geloof. Wereldpolitiek en geloof zijn in zijn beleving volledig met elkaar verweven. Stilletjes geloven op zondag in de kerk zonder dat daaruit actie voortkomt, kan niet volgens de U2-zanger. Om zijn politieke liedjes uit de jaren tachtig en zijn politieke optredens van de afgelopen jaren te kunnen begrijpen, moet je dan ook beginnen bij zijn geloof. Zijn strijd voor sociale rechtvaardigheid komt voort uit de lessen die hij van Jezus' optreden in het Nieuwe Testament heeft geleerd. De strijd tegen armoede en aids is voor Bono een automatisch gevolg van zijn geloof in Jezus en de sleutels voor die samenhang zijn te vinden in zijn muziek.

JEUGD

Bono, de drijvende kracht achter de boodschap van U2, wordt in 1960 als Paul Hewson geboren in het Ierse Dublin. Ierland is gespleten door religie, met aan de ene kant de katholieken en aan de andere kant de protestanten. Vader Bobby is rooms-katholiek en moeder Iris is protestant. Op zondag zet Bobby het gezin af bij

de protestantse kerk, waarna hij doorrijdt naar de katholieke. Paul wordt na een protestantse lagere school in 1972, naar een oecumenische middelbare school gestuurd. Het is de eerste school die kinderen van verschillende gezindten toelaat. Het is hier dat de veertienjarige Larry Mullen een briefje op het prikbord hangt waarin hij medescholieren oproept samen een band te beginnen. In het najaar van 1976 is zo de band van Mullen, Bono, The Edge en Adam Clayton begonnen. Midden in de punktijd en midden in de roerige jaren van grote religieuze tegenstellingen en de daarbij horende rellen en harde politieoptredens.

Bono, The Edge en Mullen hebben alledrie een christelijke achtergrond. Clayton is de enige niet-gelovige in de band. In de beginjaren van de band waren Bono, The Edge en Mullen betrokken geraakt bij de charismatische beweging Shalom. In Shalom ging men weer terug naar de Bijbel en werd afstand genomen van alles wat met kerkelijke organisaties samenhang. In deze groep was men vrij - tenminste, dat dachten de drie U2-leden. Ze werden langzamerhand succesvol. Hun mede-Shalom-leden begonnen echter steeds meer kritische vragen te stellen en eisten dat U2 zou kiezen tussen de rock en het evangelie. Dat leidde tot een breuk met Shalom. Door al deze ervaringen is Bono decennialang erg sceptisch geweest over de kerk.

Hoewel Bono pas sinds enkele jaren openlijk over zijn geloof praat, is de muziek van U2 er altijd van doordrenkt geweest. Neem de eerste drie albums 'Boy', 'October' en 'War'. U2 maakt op deze platen zowel muzikaal als inhoudelijk een rappe ontwikkeling door. Maar de constante factor is steeds geloof, liefde en overgave. 'October' is het meest expliciet religieuze album van U2, met nummers als 'Gloria', 'Rejoice' en

SOCIALE GERECHTIGHEID
VOLGENS ZANGER VAN U2

IN HET KORT

- DE STRIJD TEGEN ARMOEDE VLOEIT VOORT UIT JEZUS' LESSEN IN HET NIEUWE TESTAMENT
- WIJ ZIJN DE EERSTE GENERATIE DIE WERKLIJK EEN EIND AAN ARMOEDE KAN MAKEN
- OOK GELOVIGEN STAAN BLOOT AAN MENSELIJKE VERLEIDINGEN VAN EER, ROEM EN RIJKDOM
- CHRISTENEN MOETEN DE GODDELIJKE LIEFDE DOORGEVEN EN BETONEN AAN DE HULPBEHOEVENDEN

'Tomorrow'. Maar ook op het meer politieke album 'War' is het geloof niet weg. Bono zingt zeer expliciet over overgave in het nummer 'Surrender'. En 'Sunday bloody Sunday' is niet alleen een aanklacht tegen oorlog, tegen de misstanden in Noord-Ierland, maar is ook te begrijpen als een lied over de persoonlijke worsteling tussen geloof en wereld, over de verscheurdheid waartoe georganiseerde religie kan leiden.

*"But I won't heed the battle call
It puts my back up, puts my back up against
the wall."*

POLITIEK

Vanaf 'War' uit 1983 is U2 een politieke band. Ze hebben het imago van rebellen, en de band heeft zich met deze plaat uitgesproken over wereldproblematiek. Die lijn zet in de jaren erna alleen maar door. In die jaren krijgt ook de relatie tussen politiek en geloof langzamerhand vorm. Het grote voorbeeld Martin Luther King speelt daarbij een belangrijke rol. Hij komt nadrukkelijk voor op het volgende album, 'The unforgettable fire'. Van Martin Luther King leert Bono dat geloof niet zonder gevolgen kan zijn. Ook zijn voorliefde voor zwarte kerken, die doorgaans activistischer zijn, wordt gevoeld.

De boodschap van King – en later ook die van Bono zelf – wordt bezongen op 'Pride' ('In the name of love'). De moord op King wordt beschreven, maar dominant in het nummer is de boodschap van de liefde:

*"One man come in the name of love
One man come and go
One man come he to justify
One man to overthrow
In the name of love
What more in the name of love."*

Het zijn nummers als deze waardoor U2 vooral bekend wordt als prediker van de liefde. Maar pas als je hun oeuvre overziet en de teksten goed op je laat inwerken, ontdek je dat het hier niet om de gewone liefde gaat, maar om de christelijke liefde, de liefde van Jezus. Net als King verbindt Bono zijn geloof aan de boodschap die hij heeft voor de wereld.

Dat een rockster een belangrijk podium heeft voor die boodschap en dat een rockster zelfs machtig kan zijn, ontdekt Bono op 13 juli 1985. Die dag wordt zowel de verdere doorbraak van U2 als een belangrijke ervaring voor de latere politieke carrière van Bono. U2 treedt

op tijdens Live Aid, het benefietconcert ten behoeve van hongerend Afrika.

ETHIOPIË

Na Live Aid reist Bono met zijn vrouw Ali af naar Ethiopië om buiten het zicht van de camera's om de ellende met eigen ogen te zien. Het is een zeer bepalende fase in Bono's leven waar hij niet erg spraakzaam over is. Na bij Live Aid betrokken te zijn geraakt zei hij tegen Ali: „Ik kan die mensen maar niet uit mijn hoofd zetten. We moeten iets ondernemen. Op een rustige manier... We zeiden tegen niemand dat we erheen gingen en gingen ook stilletjes, zonder enige publiciteit." Als de interviewer dan doorvraagt naar Bono's ervaringen in Ethiopië, antwoordt hij: „Ik geloof niet dat ik hier nog over kan praten. Laten we van onderwerp veranderen."

Elders in dat interview zegt hij nog wel dit:

„Ik herinner me die beelden nog heel goed. Vervolgens ging ik er later, na Live Aid, zelf heen en toen waren het geen beelden meer... maar kinderen die voor mijn neus stonden, of dan althans voor me probeerden te staan. Toen en daar besloot ik dat ik niet in een wereld wilde leven waarin dat waar is. En dat zal ik ook niet. En weer later begon het me, met ons politieke werk voor DATA (Debt, Aids, Trade in Africa, een organisatie door Bono opgericht in januari 2002, MV), te dagen dat wij de generatie kunnen zijn die een eind maakt aan armoede, de soort armoede waarbij een kind kan sterven ten gevolge van een gebrek aan een simpele vaccinatie of aan voedsel in zijn buik."

De blik op de wereld wordt steeds breder en breder. Bono maakt in dat jaar meer reizen en die ervaringen klinken door op 'The Joshua Tree', het album waarmee U2 in 1987 definitief doorbreekt tot de top van de rockwereld. In 'Where the streets have no name' weerklinken

Bono's herinneringen aan Ethiopië, 'Bullet the blue sky' schrijft hij na een reis door Midden-Amerika waar hij de gevolgen van de Amerikaanse buitenlandpolitiek ziet, en 'Mothers of the disappeared' bezingt de dwaze moeders van Argentinië. Door al dat menselijk leed en de politiek heen schijnen de religieuze symbolen. De gospel van 'I still haven't found what I'm looking for' is recht voor z'n raap, maar verder zitten ook andere nummers vol verwijzingen. Zo heeft het liefdeslied 'With or without you' duidelijk een bijbelse bijklank.

"My hands are tied, my body bruised" doet denken aan de verwonde Jezus aan het kruis. En dan vervolgt Bono, met een verwijzing naar Jezus' offer:

"And you give yourself away"

'Where the streets have no name' lijkt naar hemelse sferen te verwijzen. Bono geeft het nummer zelf een sterk religieuze lading mee tijdens de Elevation-tour (te zien op de Live in Boston-DVD). Bij de aankondiging zegt hij:

*"What can I give back to God
for the blessings he's poured out on me?
I'll lift high the cup of salvation
- a toast to God!"*

"Hoe kan ik de HEER vergoeden
Wat hij voor mij heeft gedaan?
Ik zal de beker van bevrijding heffen,
de naam aanroepen van de HEER."
(psalm 116:12-13)

TWIJFELS

In de jaren negentig komt de bezinning. De leden van U2 moeten leren omgaan met roem en geld en kunnen niet meer beantwoorden aan het imago dat ze graag willen hebben: gewone, benaderbare popartiesten. De aanklagers van armoede in de wereld zijn zelf steenrijk. En de oprechte, eerlijke jongens uit Dublin krijgen door massamedia een imago opgeplakt en worden iconen. Of ze willen of niet. De vragen, de twijfels en de noodzakelijke gewenning aan het rocksterimago leiden tot drie intrigerende platen: 'Achtung baby', 'Zooropa' en 'Pop'. De politiek is even naar de achtergrond verdreven. Nu gaat het over massahysterie, marketing, televisiecultuur en de consumptiemaatschappij. Maar ook over de persoonlijke worstelingen van U2.

De gospel van 'October' lijkt soms heel ver weg. Door vragen, twijfel en verraad als thema's te kiezen, laat Bono zien dat hij niet een braverik

is, maar een gelovige met aanvechtingen die ook bloed staat aan verleidingen. In 'Acrobat' gaat het onder meer over de discrepantie tussen de heilige die Bono in de publiciteit is geworden, en de ware Bono die hij privé is. Maar het gaat ook over het verschil tussen geloof en daden:

*"And I must be an acrobat
to talk like this and act like that"*

In 'Mofo' van het album 'Pop' zoekt Bono naar God. Hij voelt dat God ontbreekt in zijn leven en hunkert naar hem:

*"Lookin' for to save my, save my soul
Lookin' in the places where no flowers grow.
Lookin' for to fill that God-shaped hole"*

En van 'Wake up dead man' maakt Bono een psalm zoals we die van David kennen. De psalm die niet Gods lof bezingt, maar die eerder een aanklacht is. Zoals David in psalm 22 dicht: "Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten?" In de versie van Bono is dat:

*"Jesus, Jesus help me
I'm alone in this world (...)
Jesus, I'm waiting here, boss
I know you're looking out for us
But maybe your hands aren't free."*

In 'Please' is Bono ronduit boos. Boos over die gelovigen die keurig op zondag naar de kerk gaan, maar die het verder af laten weten. Hier klinkt opnieuw de opvatting van Bono door over de consequenties van het christelijk geloof. Deze activistische opvatting brengt Bono vanaf 2000 zelf uitgebreid in de praktijk. Nu zingt hij er nog bozig over:

*"Your Catholic blues, your convent shoes,
Your stick-on tattoos now they're making the news
Your holy war, your northern star
Your sermon on the mount from the boot of your car.
Please, please, please
Get up off your knees."*

God is in deze periode absoluut niet verdwenen. Alleen de benadering is anders, de thema's zijn anders. Het past goed in de opvatting van Bono, zo zegt hij in een interview, dat alle interessante muziek over God gaat, of dat nu prijzend en belijdend is of vragend en twijfelend.

Na deze albums vindt een belangrijke omslag plaats. Bono laat de twijfels en de vragen achter zich. Hij hervindt zichzelf en uit zich zelfverzekerder over zijn geloof. Bono praat er openlijker over en hij wordt politiek steeds actiever. Het begint met Jubilee 2000, de campagne voor schuldenkwijtschelding van ontwikkelingslanden. De campagne

richt zich op het einde van het millennium en hoopt een eigentijdse invulling te geven aan het bijbelse jubeljaar. De organisatie is een bundeling van tientallen kerkelijke organisaties, mensenrechten- en ontwikkelingsorganisaties.

TOEGANG

Vanaf dit moment gaat Bono zijn beroemdheid inzetten om zichzelf toegang te verschaffen tot belangrijke politici. Zijn bijdrage aan Jubilee 2000 zet hij om in een permanente campagne via de organisatie DATA. Het netwerk van Bono breidt zich snel uit. Bill Gates helpt DATA aan het eerste kapitaal, de zanger gaat langs bij George W. Bush, de paus en Tony Blair. Zijn activisme leidt, twintig jaar na Live Aid, opnieuw tot een groot concert: Live 8. Nu is niet ophalen van geld het voornaamste doel, maar moet met het concert de politieke druk op de grootste landen, de G8, worden opgevoerd om de schuldenproblematiek van ontwikkelingslanden aan te pakken.

Bono zet zich voor drie dingen in: kwijtschelding van de schulden, bestrijding van armoede en aids, en het schrappen van oneerlijke handelsbarrières. Zijn contacten met Jeffrey Sacks, adviseur van de Verenigde Naties, geven hem de overtuiging dat zijn strijd een haalbare strijd is. Sacks zet in het

**'WAT AFRIKA BETREFT
KUNNEN WE NIET
VERLIEZEN, WANT WE
ZETTEN ONZE SCHOUDERS
TEGEN EEN DEUR DIE DE
ALMACHTIGE GOD AL HEEFT
GEOPEND'**

boek 'Het einde van de armoede' uiteen hoe de problemen van Afrika in twintig jaar kunnen worden opgelost. Het geeft Bono argumenten in handen om zijn strijd boven de liefdadigheid uit te tillen. Als het mogelijk is volgens economen, dan hebben de wereldleiders ook de plicht die Afrikaanse problemen te helpen oplossen, zo luidt Bono's redenering. „It's not about charity, it's about justice", wordt een geveugelde uitspraak van hem.

Daarbij doet hij ook een klemmend beroep op kerken. „In de global village bepaalt afstand niet wie je burens zijn, en ‘hebt uw naasten lief’ is geen advies maar een bevel”, zegt hij tegen de kerken. Zo komt hij ook in contact met Bill Hybels van de Willow Creek-

beetje meer op Hem zouden lijken, zou de wereld veranderen.” Hij zegt ook: „Wat Afrika betreft kunnen we niet verliezen, want we zetten onze schouders tegen een deur die de almachtige God al heeft geopend. Wij hebben het morele overwicht in de discussie, en dat is heel belangrijk.”

Al dit activisme is ingebed in geloof. En dat geloof belijdt Bono onomwonden. Hij doet dat in interviews: „Waar het met de dood van Christus om gaat, is dat Christus de zonden van de wereld op zich nam, zodat wat we doen ons niet vergolden wordt en dat onze zondige aard niet onze ondergang wordt. Daar gaat het om.”

Maar hij belijdt het ook in de muziek. De laatste twee platen, ‘All that you can’t leave behind’ uit 2000 en ‘How to dismantle an atomic bomb’ uit 2004, zijn in dat opzicht volwassen vormen van ‘October’. Bono is in de loop der jaren betere teksten gaan schrijven, waardoor de teksten gelaagder zijn, maar de geloofsuitingen lijken ook dieper doorleefd. Saillant is dat op de cover van ‘All that you can’t leave behind’ Gods telefoonnummer (zoals Bono de bijbeltekst noemt) is verstoppt. Wie goed kijkt, ziet dat in de foto van de vliegveldhal een

bordje met “J33:3” is gemonteerd, verwijzend naar Jeremia 33,3: „Roep mij aan, en ik zal je antwoorden”

Na de aanklacht van ‘Wake up dead man’ klinkt ‘Beautiful day’, het eerste nummer op ‘All that you can’t leave behind’, als een grote opluchting. Het is een paaszang die de opstanding bezingt – niet letterlijk, maar dat is de sfeer – na de droevigheid van ‘Wake up dead man’.

‘A little while’ herbergt weer dubbele bodems, zoals die vaker te vinden zijn bij U2. Het zou een liedje zijn over een nachtje stappen, maar Bono geeft het een hemelser draai als hij tijdens de tour vertelt dat zijn idool Joey Ramone op zijn sterfbed dit liedje draaide:

*“In a little while
This hurt will hurt no more
I’ll be home, love”*

En ‘Grace’ kan over een bevallig meisje gaan, maar het gaat natuurlijk over genade. In het interviewboek over Bono over Bono zegt hij dat vergeving iets is waar hij nog steeds sprakeloos van wordt. Dat bezingt hij in ‘Grace’:

*“Grace, she takes the blame
She covers the shame
Removes the stain (...)
What once was hurt
What once was friction
What left a mark
No longer stings
Because Grace makes beauty
Out of ugly things”*

Op ‘How to dismantle an atomic bomb’ gaat Bono nog een paar stappen verder in het uiten van zijn geloof. Hij zingt over God in ‘Yahweh’ en ‘All because of you’. Hij refereert daarbij expliciet aan Gods Hebreeuwse naam, Jahweh, vertaald: „Ik zal er zijn”. Maar de Bono zoals we die tegenwoordig kennen van al zijn politieke activiteiten, houdt het niet bij gospel alleen. ‘Love and peace or else’, ‘Miracle drug’ en ‘Crumbs from your table’ gaan over oorlog, aids en ontwikkelingshulp. In dat laatste nummer klinkt door het onrecht dat Bono bestrijdt:

*“Where you live should not decide
Whether you live or whether you die”*

LIEFDE

Bono is ervan overtuigd dat het een christelijke plicht is te strijden tegen die onrechtvaardigheid. Het begint met het in de praktijk brengen van de liefde van Jezus. In een interview beschrijft hij dat als volgt: „Mijn begrip van de Heilige Schrift is eenvoudig gemaakt door de persoon Christus. Christus leert dat God liefde is. Wat betekent dat? Wat het voor mij betekent: een studie van het leven van Christus. Liefde beschrijft zichzelf hier als een kind dat in stro, in armoede wordt geboren, de kwetsbaarste situatie van allemaal, eerloos. Ik zorg ervoor dat mijn religieuze wereld niet te gecompliceerd wordt. Ik denk simpelweg: nou, ik meen te weten wat God is. God is liefde en die liefde in de praktijk te brengen – dat is mijn godsdienst.”

Die liefde bezingt Bono in zijn muziek. Wie de teksten goed tot zich door laat dringen, ontdekt dat het hem om die goddelijke liefde gaat. En die liefde moeten christenen weer doorgeven en betonen aan zwakkeren en hulpbehoevenden op de wereld. Wanneer die bijbelse inspiratie in Bono’s muziek eenmaal wordt doorzien, dan is ook te begrijpen waar hij zijn inspiratie vandaan haalt voor zijn politieke optredens.

Dit is een ingekorte versie van een artikel dat eerder is verschenen in het tijdschrift Radix.

DE MICHACAMPAGNE MAAKT DEEL UIT VAN EEN WERELDWIJDE BEWEGING DIE CHRISTENEN WIL BETREKKEN BIJ DE STRIJD TEGEN ARMOEDE, DOOR WERELDLEIDERS OP TE ROEPEN ZICH TE HOUDEN AAN DE ACHT MILLENNIUMDOELEN.

MILLENNIUMDOEL 1: MICROKREDIET TEGEN ARMOEDE

Het is alweer een tijdje geleden dat ik in een van de grote sloppenwijken van Dhaka, de hoofdstad van Bangladesh, een vrouw ontmoette die me met trots naar een overdekt vlondertje bracht. Daar stonden drie ‘Friesche’ koeien. Haar koeien. Van de opbrengst van de melk konden zij en haar gezin leven. De vrouw had heldere, stralende ogen die ik me nog steeds herinner.

Aanvankelijk waren de inkomsten van het gezin minimaal geweest: haar man verdiende als riksja-trapper gemiddeld één euro per dag. Maar een paar jaar geleden was zij lid geworden van een spaar- en microkredietgroepje voor vrouwen. Daar zijn er meer van in de sloppenwijk; ze worden ondersteund door een christelijke gemeente uit de buurt. De vrouwen moesten eerst ondervinden dat ze kunnen sparen van hun lage inkomsten. Daarna kregen ze leningen om investeringen te kunnen doen. De trotse vrouw had een koe gekocht. En later nog twee. Het dagelijkse inkomen was gestegen naar 7 euro. In haar oogopslag zag ik toekomst.

KWETSBAAR

Mensen zoals zij ontroeren mij telkens weer. Om de hoop in hun ogen en de daadkracht in hun handen. Maar ook vanwege hun kwetsbaarheid: er hoeft maar iets te gebeuren – overstroming, ziekte, dood van de koeien – en ze zijn weer terug bij af. Het raakt mij ook, omdat ik dan heel scherp beseft hoe onrechtvaardig de verhoudingen ‘bij geboorte’ op onze planeet zijn. De antwoorden op de vragen ‘waar, wanneer en in welk gezin ben je geboren’ bepalen menselijkerwijs in grote mate of je overlijdt in je eerste levensjaren, of je moeder sterft bij één van haar zwangerschappen, of er voldoende en gezond voedsel en water is, of je naar school kunt, of je binnen enkele jaren sterft aan aids. Kort gezegd: of je startpositie menswaardig dan wel Schepperonwaardig is. Ten slotte voel ik emoties omdat ik zie dat in die sloppenwijk een gemeente van Jezus Christus present is. De leden zijn niet mensen vanuit andere, rijke wijken, maar buurtgenoten die zich binnen hun wijk praktisch en concreet inzetten voor medewijkgenoten. Dat doen zij als onderdeel van een heel kleine christelijke minderheid in een land waar 88 procent moslim is. Zij zijn Gods ogen, zijn handen. Naast de vrouw in Dhaka stonden haar kinderen. Ik kon dat zien aan dezelfde heldere oogopslag die zij hadden, en waarin ik ook toekomst zag. Toekomst betekent voor hen dat ze nu naar school gaan.

MARNIX NIEMEIJER

